

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL of the journal / URL časopisu: <https://www.politickevedy.fpmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Juraj Vrbovský – Jana Antalíková – Pavel Nečas – Božena Konecka-Szydełko

Article / Článok: Americká politika voči Taiwanu a jej bezpečnostné východiská

Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2025.28.1.56-81>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

VRBOVSKÝ, J. – ANTALÍKOVÁ, J. – NEČAS, P. - KONECKA-SZYDEŁKO, B. 2025. Americká politika voči Taiwanu a jej bezpečnostné východiská. In *Politické Vedy*. Vol. 28, no. 1, pp. 56-81. ISSN 1335 – 2741. Available at: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2025.28.1.56-81>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

Journal *Politické vedy* is provided under the conditions of Creative Commons Attribution 4.0 International CC BY 4.0. / Časopis *Politické vedy* je publikovaný na základe podmienok Creative Commons Attribution 4.0 International CC BY 4.0.

AMERICKÁ POLITIKA VOČI TAIWANU A JEJ BEZPEČNOSTNÉ VÝCHODISKÁ¹

AMERICAN POLICY TOWARDS TAIWAN AND ITS SECURITY RATIONALE

**Juraj Vrbovský – Jana Antalíková – Pavel Nečas –
Božena Konecka-Szydelko***

ABSTRACT

The presented article examines Taiwan policy of US during presidency of J. Biden and the influence of the Taiwan question on the current US-China relations. The objective of the article is to summarize and analyze latest developments of US Taiwan policy during Biden administration and its impact on US-China relations. We tried to focus on a brief description of the legal basis for managing relations in the context of Taiwan, defense cooperation

* Mgr. Juraj Vrbovský pôsobí ako interný doktorand na Katedre bezpečnostných štúdií, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: juraj.vrbovsky@umb.sk.

* Ing. Jana Antalíková, MBA pôsobí ako externá doktorandka na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Košťova 1, 04001, Košice, Slovenská republika, e-mail: jana.antalikova@vsbmsk.onmicrosoft.com.

* Dr. h. c., prof., Ing. Pavel Nečas, PhD., MBA, pôsobí ako profesor na Katedre bezpečnostných štúdií, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: pavel.necas@umb.sk.

* Mgr. Božena Konecka-Szydelko pôsobí ako externá doktorandka na Katedre bezpečnostných štúdií, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: bozena.konecka-szydelko@umb.sk.

DOI: <https://doi.org/10.24040/politicevedy.2025.28.1.56-81>

¹ Táto štúdia vznikla v rámci projektu VEGA č. 1/0578/23 Kyberneticko-sociálne bezpečnostné hrozby v súčasnom svete: prípadová štúdia o hrozbách dezinformácií a novovznikajúcich hrozbách v spoločenskom kontexte a projektu VEGA č. 1/0379/24 Politicko-právne, historicko-politické a bezpečnostné aspekty SR. Tri dekády existencie Slovenskej republiky (1993-2023).

between the US and Taiwan, the issue of strategic ambiguity, later on recent changes in US policy towards Taiwan and the events of the so-called The Fourth Taiwan Crisis. The sources we used are laws and agreements, official statements, academic articles and online media articles, authors used an analytical, descriptive and comparative scientific research methods. We do argue, that Biden administration's partial change of Taiwan policy (and Congresses' less visible legislative actions) is indeed significant and, in the context of other moves, the PRC's changed power potential, assertive foreign policy and stated vital national interests, what contributes to destabilization of bilateral relations in this matter.

Key words: China; Taiwan; Presidency, Crisis, Security and Stability, Political Relations, Cooperation, Stabilization Process.

Úvod

Otázka Taiwanu bola od nadviazania diplomatických vzťahov medzi Čínou a Spojenými štátmi v roku 1979 jednou z najzásadnejších sporných oblastí. Súčasťou tejto dohody bolo rozhodnutie americkej strany ukončiť vojenskú alianciu s Taiwanom a stiahnuť svoje jednotky zo sporného územia ostrova. Neskôr bola otázka Taiwanu dôležitou súčasťou medzinárodných dohôd, ktoré riadili samotné čínsko-americké vzťahy. Ak v dobe studenej vojny americká strana, ktorej primárnym cieľom bol rozvrat sovietskeho tábora prostredníctvom odpútania čínskej strany (ktorá už vtedy, samozrejme, spojencom ZSSR nebola) účel dohodami splnila, situácia sa radikálne zmenila od konca studenej vojny. S rastúcim mocenským potenciálom ČĽR a následnou zmenou vojenského potenciálu v bezprostrednom regióne sa otázka Taiwanu znova začala viditeľnejšie prezentovať. Ak ešte tzv. Tretiu taiwanskú krízu v rokoch 1995 - 1996 americká strana demonštráciou sily dokázala vyriešiť, situácia je značne odlišná v súčasnosti a USA už jednoducho na rýchle vyriešenie nemajú potrebnú prevahu. Hlavne vďaka značne zmenenému mocenskému potenciálu ČĽR sa tiež znova „objavila“ a stala realistickejšou možnosť silového vyriešenia taiwanskej otázky práve čínskou stranou, ktorá Taiwan vníma ako neodlúčiteľnú časť ČĽR a akékoľvek kroky smerujúce k formálnemu vyhláseniu nezávislosti vníma krajne negatívne, pričom samotné vyhlásenie nezávislosti je univerzálne prijaté ako neakceptovateľné pre ČĽR. Okrem toho, od príchodu **Si Ťin-pchinga** je čínska strana sebavedomejšia, doba „ukrývania silných stránok a čakania“ je ukončená a ozbrojené sily ČĽR sú rutinne využívané na demonštráciu sily a odhodlania, čo dokazuje vážnosť, ktorú Čína Taiwanu pripisuje. V kontexte zmeny celej zahranično-politickej orientácie USA zameranej na presun pozornosti do Tichomoria a súperenia s ČĽR v politickej, vojenskej, ekonomickej

a technologickej sfére, akékoľvek významnejšie zmeny v politike voči Taiwanu môžu slúžiť ako rozbuška a dôvod otvoreného ozbrojeného konfliktu, pričom podľa všetkých indícií je samotný základný princíp „strategickej nejednoznačnosti“ narušený a neaktuálny. Na zamedzenie posúvania vojenského balansu v prospech čínskej strany preto rozširuje obrannú spoluprácu s Taiwanom a fakticky (no samozrejme nie oficiálne) odstupuje od starého princípu.

1. Cieľ a metodika výskumu

Hlavným cieľom tejto štúdie je skúmať súčasný stav variantnej škály čínsko-amerických vzťahov v otázke Taiwanu a stanoviť predikcie ich ďalšieho vývoja s dorazom na možné pozitívne alebo negatívne dopady a následky v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky zúčastnených aktérov. Čiastkové ciele sme derivovali z hlavného cieľa a postavili na princípoch a atribútoch na jednej strane stále platnej americkej legislatívnej a právnej úpravy princípu jednej Číny a na strane druhej prítvrdenia politického diskurzu a postoja čínskych vládnych a straníckych elít voči taiwanskej otázke.

Prvým parciálnym cieľom je skúmať platnosť a aktuálnosť legislatívnej základne bilaterálnych vzťahov medzi USA a ČĽR primárne v kontexte otázky Taiwanu. Ďalším čiastkovým cieľom je realizovať bádanie v oblasti bezpečnostnej a obrannej spolupráce USA a Taiwanu s predikciou možných variant pozitívnych ako aj negatívnych následkov. Ako posledný čiastkový cieľ sme stanovili výskum v oblasti implementácie nových, generovaných opatrení a politických krokov USA a ČĽR, ktoré signifikantne upravujú ich súčasný vzťah a artikulovali sme ich potrebnú indukciu a dedukciu krátkodobého a strednodobého vývoja v tomto kontexte.

Naša metodika výskumu vyplýva zo stanovenia výskumného problému, hlavného cieľa a čiastkových cieľov, predmetu a objektu výskumu a formulovania výskumných otázok. V prípade našej štúdie výskumným problémom je strategická nejednoznačnosť, resp. neurčitosť postoja USA k ČĽR v otázke samostatnosti Taiwanu a jeho obrane v prípade čínskej invázie. Ako predmet výskumu chápeme potrebné generovanie jasných stanovísk, princípov a postojov zahraničnej bezpečnostnej a obrannej politiky USA voči ČĽR v otázke Taiwanu. Samozrejme, predmetov výskumu v tejto aplikovanej oblasti je štát Taiwan a jeho relácie s USA a ČĽR.

Vedecké metódy výskumu sú základom každej vedeckej práce a ich absencia

môže spôsobiť značné nedostatky pri identifikácii pravdivých, presných a vzájomne súvisiacich informácií, na ktorých je závislé poznanie vybranej a skúmanej skutočnosti. Výber metód a postupu pri skúmaní je závislý od charakteru výskumného problému a ich použitie umožňuje overovať stanovené výskumné otázky.

Na dosiahnutie hlavného stanoveného cieľa a čiastkových cieľov opísaných vyššie v texte našej štúdie sme zvolili kvalitatívne metódy výskumu v kombinácii s logickými metódami. Zároveň sme počas výskumu vychádzali z dostupných poznatkov a informácií a oficiálnych dokumentov, vedeckých a odborných prác autorov z oblasti bezpečnostnej politiky, migračnej politiky, práva a ekonómie USA a ČĽR, zároveň sme použili strategické dokumenty amerického establishmentu, ich vyhlásenia, plánovacie dokumenty, komentáre apod. Využili sme predovšetkým nasledujúce vedecké metódy: štúdiom dokumentov, analýzu, syntézu, indukciu, dedukciu, zovšeobecňovanie, komparáciu a diskusiu.

Postupnosť a spôsob využitia vybraných vedeckých metód sme realizovali nasledujúcim spôsobom:

- 1) Logickými metódami, štúdiom materiálov a analýzou poznatkov o problematike vzťahov USA – ČĽR – Taiwan sme stanovili výskumný problém a výskumné otázky.
- 2) Analýzou súčasnej situácie zahraničných vzťahov regionálnych ako aj trans-regionálnych aktérov Taiwanu sme skúmali jednotlivé legislatívne predpisy, ich právne normy, zistili sme, čo je obsahom jednotlivých ustanovení, teda aké právne vzťahy upravujú jednotlivé ustanovenia právnych predpisov, akým spôsobom sú právne vzťahy upravené a ktoré subjekty sú predmetom právnej úpravy vrátane ich pôsobnosti a požívaného pojmoslovía v právnej úprave ustanovení jednotlivých právnych predpisov legislatívy USA a ČĽR.
- 3) Metódou syntézy sme holisticky skúmali, vo vzájomných súvislostiach, jednotlivé zistenia skutkových stavov a variantných možností zmeny bezpečnostnej situácie v regióne.
- 4) Metódu komparácie sme aplikovali na zistenia kritického stavu riešenej problematiky a implementovali sme ju na stanovenie zhody alebo rozdielov dvoch alebo viacerých skúmaných objektov (USA, ČĽR a Taiwan).
- 5) Logické metódy, indukciu, dedukciu, zovšeobecnenie a diskusiu sme použili za účelom nachádzania možných východiskových riešení

výskumného problému, predmetu a objektu výskumu. Tieto metódy sme využili pri sumarizácii záverov, keď sme postupovali od všeobecne známych a overených záverov k menej známym.

Použitie hore uvedených vedeckých metód nám slúžilo na tzv. priame overovanie, pričom pravdivosť alebo nepravdivosť bola dokázateľná priamo z argumentov, ktoré sme získali zo štúdia relevantných dokumentov, konfrontácie a komparácie informácií získaných z domácich a zahraničných zdrojov a celkovo z výsledkov nášho bádania.

Výskumné otázky pred zahájením nášho výskumu sme definovali takto:

- 1) Je otázka Taiwanu kľúčová alebo marginálna vo vzťahoch USA – ČĽR?
- 2) Zníženie ekonomickej závislosti USA na ČĽR a vice-versa prispieva k destabilizácii vzájomných vzťahov alebo nie?
- 3) Je dlhoročný princíp tzv. strategickej nejednoznačnosti v otázke obrany Taiwanu už neaktuálny a neplatný, resp. irelevantný?
- 4) Ovplyvňuje otázka Taiwanu, ktorá je pre čínsku stranu životne dôležitý národný záujem, bezpečnostnú situáciu natoľko, že sa stáva nebezpečná a nepredvídateľná?

2. Legislatívne pozadie

Pre pochopenie bilaterálnych vzťahov medzi USA a ČĽR primárne v kontexte otázky Taiwanu je nevyhnutné pozrieť sa na základné dokumenty riadiace moderné americko-čínske vzťahy od ich vzniku. Najdôležitejšie z nich sú tri komuniké medzi USA a ČĽR.

Komuniké zo Šanghaju bolo prvým medzi USA a ČĽR a bolo zverejnené 28. februára 1972, okrem toho, že obe strany sa zaviazali uznávať národnú suverenitu a územnú celosť je kľúčovým 12. bod: „*Americká strana vyhlásila: Spojené štáty uznávajú (acknowledge), že všetci Číňania na oboch stranách Taiwanského prielivu tvrdia, že existuje iba jedna Čína a Taiwan je súčasťou Číny. Vláda Spojených štátov amerických toto stanovisko nespochybňuje. Opätovne potvrdzuje svoj záujem o mierové urovnanie taiwanskej otázky samotnými Číňanmi.*“ (Wilson Center Digital Archive, 2014) Sémantika je v diplomatických dokumentoch kľúčová a formulácia „uznávajú“ je cielená a v tomto prípade znamená, že USA dané vyhlásenie iba berú na vedomie, ale nevyhnutne nepodporujú (no pritom ho ani nespochybňujú).

Druhým bolo komuniké o nadviazaní diplomatických vzťahov z 1. januára 1979. V ňom sa okrem iného píše: „*Spojené štáty americké uznávajú vládu*

Čínskej ľudovej republiky ako jedinú zákonnú vládu Číny. V tomto kontexte budú obyvatelia Spojených štátov udržiavať kultúrne, obchodné a iné neoficiálne vzťahy s obyvateľmi Taiwanu. Vláda Spojených štátov amerických uznáva čínsky postoj, že Čína je len jedna a Taiwan je súčasťou Číny.“ (Office of the Historian, 2023)

Tretím a posledným je komuniké zo 17. augusta 1982, v ktorom sa deklarovala pozícia USA primárne v otázke predaja zbraní Taiwanu a postoja k suverenite ČLR. „Vláda Spojených štátov amerických pripisuje veľký význam svojim vzťahom s Čínou a opakuje, že nemá v úmysle narúšať čínsku suverenitu a územnú celistvosť, zasahovať do vnútorných záležitostí Číny alebo presadzovať politiku „dvoch Čín“ alebo „jednej Číny, jedného Taiwanu.“ S prihliadnutím na vyššie uvedené vyhlásenia oboch strán vláda Spojených štátov amerických vyhlasuje, že sa nesnaží vykonávať dlhodobú politiku predaja zbraní na Taiwan, ktorú jej predaj zbraní na Taiwan neprekročí, či už z kvalitatívneho alebo kvantitatívneho hľadiska pokiaľ ide o úroveň dodaných zbraní v posledných rokoch od nadviazania diplomatických vzťahov medzi Spojenými štátmi a Čínou, a že má v úmysle postupne znižovať predaj zbraní Taiwanu, čo povedie v priebehu času ku konečnému riešeniu.“ (American Institute in Taiwan, 2022) No pritom, ani jedno z komuniké nie je z amerického pohľadu (hlavne Kongresu USA predovšetkým kvôli kompetenčným sporom s výkonnou) medzištátnou zmluvou, čo je kontroverzný postoj a neprijímaný čínskou stranou (ako aj časťou akademikov²), no dôležitý pre celú diskusiu o povahe taiwansko-amerických vzťahov a ich možnej zmeny (podobne Spojené štáty americké odstúpili od JCPOA v roku 2018, nakoľko ani pri tejto dohode americký prezident nepožiadala Senát o vyjadrenie svojho názoru a JCPOA nemalo povahu Senátom akceptovanej medzištátnej zmluvy, ale skôr nezáväzného politického sľubu vyjadreného prostredníctvom BR OSN³). (Ayalew, 2022)

No americká strana sa vo svojich vzťahoch s Taiwanom riadi aj domácou legislatívou a to konkrétne Zákonom o vzťahoch s Taiwanom (Taiwan Relations Act/TRA) z roku 1979, kľúčové ustanovenia ktorého hovoria, že: „(3) aby bolo jasné, že rozhodnutie Spojených štátov amerických zriadiť diplomatické vzťahy s

² Za medzištátnu zmluvu so záväzkami pre americkú stranu z nej vyplývajúcimi, komuniké z roku 1979 považuje aj vtedajší Právny poradca Ministerstva zahraničných vecí USA Herbert J. Hansell. (Scharf & Williams, 2010, s. 43)

³ Vtedajší minister zahraničných vecí USA J. Kerry vyjadril v ohľade na povahu JCPOA frustráciu, že sám sa snažil dlhoročne o prijatie medzištátnych zmlúv prostredníctvom Senátu USA, no to sa podľa neho „stalo fyzicky nemožným“. (Friedrichs, 2021, s. 104)

Čínskou ľudovou republikou je založené na tom, že budúcnosť Taiwanu bude určená mierovými prostriedkami (4) považovať akékoľvek úsilie o určenie budúcnosti Taiwanu inými ako mierovými prostriedkami, vrátane bojkotov alebo embárg, ako ohrozenie mieru a bezpečnosti v oblasti západného Tichomoria a vážne znepokojenie Spojených štátov; (5) poskytnúť Taiwanu zbrane obranného charakteru; a (6) zachovať schopnosť Spojených štátov odolávať všetkým uchýleniam sa k sile alebo iným formám nátlaku, ktoré by ohrozili bezpečnosť alebo sociálny alebo ekonomický systém ľudí na Taiwane.“ (H.R. 2479 Taiwan Relations Act) TRA bol prijatý Kongresom, ako odpoveď na kroky vnímané ako pro-čínske **Carterovou** administratívou (nadviazanie diplomatických stykov a s tým spojené vypovedanie Zmluvy o vzájomnej obrane s Taiwanom ako aj a návštevu **Teng Siao-pchinga** v USA). Na rozdiel od troch komuniké, bol TRA prijatý ako zákon Kongresom a s veľkou väčšinou, čo významne posilňuje jeho význam a dôležitosť od jeho prijatia pre všetky nasledujúce administratívy (aj napriek tomu, že v dobe prijatia TRA, skoro fakticky prerušil zblížovanie USA s ČLR). (Herring, 2017)

Niektorí americkí diplomatickí historici pripomínajú, že americká strana na čele s **H. Kissingerom** a **R. Nixonom** ešte počas počiatočného nadviazania kontaktov dobrovoľne a „prebytočne“ urobila niektoré ústupky ČLR, práve v oblasti úpravy bilaterálnych vzťahov USA s Taiwanom. Sám **Kissinger** na prvom stretnutí s **Čou En-lajom** vyhlásil: „*Nie dve Číny, nie jedna Čína, jeden Taiwan, žiadny nezávislý Taiwan.*“ (Mann, 2000 in Jackson, 2023, s. 32) **Tuckerová** tiež pripomína, že americké ústupky v prvotných rokovaniach s predstaviteľmi boli „*viac fundamentálne*“ ako si to situácia vyžadovala. (Jackson, 2023) **Herring** (2017), ironicky dodáva, že „*Spojené štáty ustúpili oveľa viac ako Nixon a Kissinger pripúšťajú vo svojich memoároch.*“ (Herring, 2017, s. 479)

3. Bezpečnostné záruky vzájomných vzťahov

Okrem domácej legislatívy však USA s Taiwanom riadia vzájomné vzťahy aj tzv. Šiestimi zárukami. Záruky sú dodnes jedným z pilierov americkej politiky voči Taiwanu a ČLR. Vznikli počas americko-čínskych rokovaní o treťom komuniké v auguste 1982.

Záruky vznikli ako odpoveď na taiwanské obavy a nespokojnosť po prijatí a zverejnení tretieho komuniké. Komuniké taiwanská strana považovala za trik a taiwanskí predstavitelia dokonca obvinili americkú stranu, z toho že „*klamný,*

mierový zámer čínskych komunistov považovala za úprimný a zmysluplný“, a vyjadrilo „hlbokú ľútosť“. Kvôli tomu americká strana vytvorila zoznam záruk poskytnutých Taiwanu. „Záruky“ pre taiwanskú stranu zneli takto: „1. Nedohodli sme sa na stanovení určitého dátumu ukončenia predaja zbraní Taiwanu. 2. Nesúhlasili sme s konzultáciami predchádzajúcim predaju zbraní. 3. Nesúhlasili sme so žiadnou sprostredkovateľskou úlohou pre USA. 4. Nesúhlasili sme s revíziou Zákona o vzťahoch s Taiwanom (TRA). 5. Nesúhlasili sme s tým, že zaujmeme akékoľvek stanovisko týkajúce sa suverenity nad Taiwanom. 6. ČĽR na nás nikdy nenaliehala, aby sme vyvinuli tlak na Taiwan, aby rokoval s ČĽR; môžeme vás však ubezpečiť, že to nikdy neurobíme.“ (Lawrence, 2024)

Šesť záruk, TRA ako aj tretie komuniké je spornou oblasťou bilaterálnych americko-čínskych vzťahov dodnes. ČĽR obviňuje Spojené štáty za udržiavanie „abnormálnych“ vzťahov s Taiwanom a z toho, že porušili komuniké tým, že neznižili predaj zbraní na Taiwan. Vláda USA zase prezentuje predaj zbraní Taiwanu ako v súlade s TRA, v ktorej sa uvádza, že Spojené štáty „sprístupnia Taiwanu také obranné predmety a obranné služby v takom množstve, aké môže byť potrebné na to, aby si Taiwan mohol udržať dostatočnú sebaobranu.“ No TRA čínska strana považuje za absolútne nerelevantný vnútroštátny zákon. (Hui & Ying, 2021) Spojené štáty zase tvrdia, že záväzky z tretieho komuniké boli založené na tom, že ČĽR zostane zaviazaná k mierovému riešeniu sporov o Taiwan a že sú to práve čínske vojenské aktivity, ktoré tento záväzok porušili a tým pádom spochybnili tieto mierové zámery ČĽR. V roku 2019 odtajnila administratíva prezidenta **Trumpa** interné prezidentské memorandum napísané vtedajším prezidentom USA **R. Reaganom** vydané v deň zverejnenia tretieho komuniké. V ňom vtedajší americký prezident napísal, že: „ochota USA znížiť predaj zbraní Taiwanu je absolútne podmienená pokračujúcim záväzkom Číny pre mierové riešenie sporov medzi Taiwanom a ČĽR.“ Neskôr **Reagan** dodal, že: „je nevyhnutné, aby kvalita a množstvo zbraní poskytovaných Taiwanu boli úplne podmienené hrozbou, ktorú predstavuje ČĽR. Z kvantitatívneho aj kvalitatívneho hľadiska sa obranná schopnosť Taiwanu v porovnaní s ČĽR zachová.“ (Lawrence, 2020)

Na základe uvedených dokumentov je postavená americká politika voči Taiwanu a ČĽR a tvorí tiež základ amerického princípu jednej Číny. Ten je odlišný od toho čínskeho ktorý tvrdí, že Taiwan je neoddeliteľnou súčasťou ČĽR a hovorí o tom, že americké vzťahy s Taiwanom sú založené na všetkých týchto právnych aktoch, nie len na troch komuniké. Deklarovanou americkou politikou voči Taiwanu v súlade s jej princípom jednej Číny je udržiavanie neoficiálnych

vzťahov, predaj „obrných“ zbraňových systémov, odmietanie jednostranných krokov meniacich status quo a odmietanie taiwanského vyhlásenia nezávislosti (niekedy americkí vládni predstavitelia k týmto „základným kameňom“ taiwanskej politiky pridávajú aj opozíciu voči „nesprávne“ výkladu rezolúcie Valného zhromaždenia OSN č. 2758 z roku 1971, ktorou bolo miesto Číny v orgánoch OSN prevzaté Čínskou ľudovou republikou).

4. Obranná spolupráca a strategická nejednoznačnosť

Napriek tomu, že podľa TRA americká strana nie je povinná brániť sporný ostrov v prípade ozbrojeného útoku z čínskej strany, hovorí o tom, že politikou USA je zachovať si na to kapacity, to má vytvárať „strategickú nejednoznačnosť“ o tom, ako sa USA zachová v prípade takejto situácie. (Campbell & Lawrence, 2023) To predstavovalo zmenu v obranných vzťahoch s Taiwanom, nakoľko do nadviazania diplomatických stykov s ČĽR mali Spojené štáty a Taiwan zmluvu o vzájomnej obrane, tá existovala v rokoch 1954 až 1979, no administratíva prezidenta **Cartera** zmluvu vypovedala ako podmienku nadviazania diplomatických stykov s ČĽR. Americká strana mala tiež na ostrove prítomné svoje vojenské jednotky a na vrchole vojny vo Vietname boli na Taiwane umiestnené desiatky tisíc príslušníkov amerických ozbrojených síl. (Bush, 2016)

Spojené štáty aj na základe vyššie spomenutých dokumentov s Taiwanom spolupracujú v obrannej sfére primárne prostredníctvom predaja zbraňových systémov. Práve Spojené štáty sú v tejto oblasti najvýznamnejším taiwanským partnerom. Aj **Bidenova** administratíva pokračuje v predaji zbraňových systémov Taiwanu a zatiaľ počas jej úradovania takto Taiwan požiadal USA o predaj zbraňových systémov v hodnote približne 6,2 mld. USD. (Taiwan Defense & National Security, 2022) (Forum on the Arms Trade, 2024) Podľa výpovede **D. Kritenbrinka**, zástupcu ministra zahraničných vecí USA z Oddelenia pre Východnú Áziu a Tichomorje, pred Výborom pre zahraničné veci Snemovne reprezentantov, iba v rokoch 2022 a 2023 Taiwan predložil dvadsať návrhov na predaj obranných systémov – najvyšší počet za posledných viac ako tridsať rokov (no ich hodnota je nižšia v peňažnom vyjadrení ako nákupy podpísané počas **Trumpovej** administratívy). (House Committee on Foreign Affairs, Subcommittee on the Indo-Pacific, 2024)

Okrem transferu zbraní tiež americká strana umožňuje príslušníkom taiwanských ozbrojených síl výcvik na amerických vojenských školách. Ozbrojené sily USA a Taiwanu spolu tiež v obmedzenej forme cvičia. Ako súčasť

rozpočtu pre Ministerstvo obrany USA na rok 2023 spomenula **Bidenova** administratíva rozšírenie tréningových aktivít s taiwanskými ozbrojenými silami. (Wang, 2022) Okrem toho americké jednotky cvičia príslušníkov ozbrojených síl na samotnom Taiwane, ako bolo verejne oznámené v roku 2021. (Blanchard & Lee, 2021) Uvedené aktivity s vnímaním hrozby ozbrojeného útoku na ostrov postupne naberajú na intenzite a vo februári 2023 sa stalo známym, že Spojené štáty plánujú na ostrov poslať približne sto až dvesto (dovtedy ich na Taiwane bolo tridsať) príslušníkov ozbrojených síl pre posilnenie tréningových aktivít. (Lubold & Youssef, 2023) Na konci augusta 2023 sa zase stalo známym, že prezident USA schválil bezprecedentný grant pre ozbrojené sily Taiwanu v hodnote 80 mil. USD prostredníctvom programu pre finančnú podporu zahraničných ozbrojených síl (FMF), ktorý na rozdiel od zdĺhavých nákupov zbraní umožňuje rýchlo poslať vojenský materiál priamo z amerických skladov. (Zengerle, 2023) Grant z programu FMF bol súčasťou ohlásených zbraňových transferov uskutočnených na príkaz prezidenta v celkovej hodnote 345 mil. USD. Okrem toho v septembri 2023 Ministerstvo zahraničných vecí USA oznámilo, že časť z každoročnej vojenskej pomoci smerovanej Egyptu (55 mil. USD) naopak odošle Taiwanu, kvôli obavám americkej strany z porušení ľudských práv Egyptskými ozbrojenými silami. (Campbell, 2023) Neskôr, počas roku 2024 bol program priamej vojenskej pomoci a kooperácie rozšírený. V novembri 2023 v rozhovore s britskou BBC **Wang Ting-yu**, vysoký predstaviteľ vládnucej strany DPP, ohlásil zvýšenie počtu vyslaných taiwanských príslušníkov ozbrojených síl, kedy povedal, že Taiwan do USA na tréningové aktivity nevyšle jeden, ale dva prápory, najviac v histórii tohto programu. (Wingfield-Hayes, 2023) V marci 2024 taiwanská strana potvrdila prítomnosť špeciálnych síl USA na ostrovoch Ťin-men a Pcheng-chu na účely výcviku a v máji obe strany uskutočnili neoficiálne námorné cvičenia.⁴(Lin & Yu, 2024) (Reuters, 2024) Nový americký predstaviteľ AIT v septembri 2024 tiež pri otázkach o možnosti spoločnej výroby zbraňových systémov s Taiwanom nevyvylúčil ani túto možnosť. (Hille, 2024) Ozbrojené sily USA tiež na základe požiadavky Kongresu USA začali s taiwanskými ozbrojenými silami spolupracovať v obranných kyber aktivitách (spomenuté ďalej). Podľa zatiaľ zverejnených rozpočtových dokumentov na fiškálny rok 2025 Spojené štáty tiež s ozbrojenými silami Taiwanu spolupracujú (a budú naďalej spolupracovať) v rámci novo vytvoreného Centra pre nepravidelné vedenie vojny (Irregular

⁴ Americký technický personál sa na Taiwane dlhodobo nachádza na dôležitej Radarovej stanici Leshan. (Taiwan News, 2020)

Warfare Center/IWC), konkrétne v prípade Taiwanu na „zvýšenie schopnosti porozumieť čínskym naratívom a čeliť im.“ (Under Secretary of Defense - Comptroller, 2024) Je pravdepodobné, že v rámci IWC ako „ústredného mechanizmu rozvoja poznatkov ministerstva obrany (DOD) o nepravidelnom vedení vojny“ spolupracuje Taiwan s USA aj na aktivitách, ktoré sú súčasťou mandátu IWC (a ktoré sú ním vykonávané s inými partnermi) a tradične považované za techniky nepravidelného vedenia vojny – príprava plánov na domáci odboj (tieto aktivity otvorene IWC spomína v súvislosti s partnermi vo Východnej Európe) a sedia aj na taiwanský kontext a pozíciu.

Napriek absencii formálneho právneho záväzku o obrane je nepravdepodobné, že by sa Spojené štáty konfliktu nezúčastnili. Okrem opakovaných vyhlásení amerického prezidenta (napriek ich nasledovnému odmietaniu) a najvyšších aktívnych vojenských predstaviteľov o americkom zásahu v prípade čínskeho silového vyriešenia Taiwanskej otázky⁵, ktoré by niekto mohol vnímať ako šikovné prejavy nejednoznačnosti, sú totižto samotné základy tohto prístupu narušené.

Prístup je problematický už roky, nakoľko jeho najdôležitejšou časťou je celkový balans vojenskej moci v regióne. Ten sa každým rokom posúva ďalej v prospech ČLR (čo je dôležité, je to, že balans sa posunul v čínsky prospech nielen vis a vis Taiwanu, ale hlavne voči USA, ktoré sú v tomto scenári najdôležitejší aktér). Nejednoznačnosť fungovala najlepšie počas doby, kedy americká strana mala vojenskú prevahu (ukázalo sa to aj počas tzv. Tretej taiwanskej krízy z roku 1996 kedy na rozsiahle čínske manévry v blízkosti Taiwanu ako demonštráciu sily USN vyslalo cez Taiwanský prieliv bojovú skupinu lietadlovej lode). No odvtedy sa situácia radikálne zmenila, čo bolo možné vidieť aj na „utlmenej“ americkej odpovedi na augustové cvičenia čínskych ozbrojených síl po návšteve **N. Pelosi** na sporný ostrov. Americká strana okrem verejných vyhlásení a úzkych sankcií neprijala žiadne kroky vojenskej povahy (a dokonca pre obavu z eskalácie odložila plánovaný test ICBM). Americká absencia v uvedenom konflikte je okrem reputačných škôd pre USA vyplývajúcich z

⁵ Okrem nižších, ale aj vysokých aktívnych dôstojníkov, aj sám Admirál Samuel Paparo, veliteľ USINDOPACOM – regionálneho veliteľstva amerických ozbrojených síl pre oblasť Indického a Tichého oceánu, v rozhovore s novinárom J. Roginom z Washington Post nepriamo potvrdil prípadné zapojenie amerických síl v scenári čínskeho útoku na Taiwan. (Rogin, 2024) Okrem iných kontroverzných a prekvapujúco priamych vyhlásení zo strany amerických vládnych predstaviteľov o možnosti vojny USA s ČLR, o takejto možnosti a potrebe na prípravu americkej strany, priamo hovorí aj Plavebný plán USN na rok 2024. (United States Navy, 2024)

„opustenia“ vyspelého prosperujúceho demokratického štátu nepravdepodobná hlavne z geopolitických dôvodov. Označovanie Taiwanu za „nepotopiteľnú lietadlovú loď“ USA čínskou stranou platí vo svojej podstate aj z druhej strany a ČĽR by kontrolou nad Taiwanom získala strategicky dôležitý vstup do širšieho tichomorského regiónu, okrem toho by tiež značne zhoršila postavenie Japonska a Filipín ako amerických zmluvných spojencov. Kontrola Taiwanu by tiež značne zjednodušila čínske snahy o získanie rozšírenej sféry vplyvu (a prispela by, alebo by priamo spôsobila „odchod“ USA z regiónu ako konkurenčnej veľmoci) resp. „regionálnej hegemonie“ vo východnej Ázii, čo je v rozpore s logikou dlhodobého smerovania americkej zahraničnej politiky o zamedzení vzniku rivalov-regionálnych hegemonov (a s tým súvisiacej dostupnosti k slobodnej plavbe pre vojenské a obchodné loďstvo v najvýznamnejších svetových komunikačných líniah). (Layne, 2013) (Mearsheimer, 2014) (van Apeldoorn-de Graaf, 2016)

5. Zmena prístupu a politiky voči Taiwanu

Okrem samotnej existencie Šiestich záruk a TRA, ktoré sú oblasti sporov v bilaterálnych vzťahov už desaťročia, zdá sa, že americká politika voči Taiwanu skutočne mení svoj charakter. Napriek opakovaným uisteniam najvyšších amerických predstaviteľov a vpísaní uistení do strategických dokumentov, že americká politika zostáva nezmenená, nielen vyhlásenia prezidenta **Bidena** hovoria o opaku. Hoci už niekoľkokrát predtým, v roku 2021 sám prezident USA povedal nie celkom jasne ako by sa Spojené štáty chovali v prípade ozbrojeného útoku Číny na Taiwan, je možné povedať, že v roku 2022 svoj postoj ozrejmil. Americký prezident a najvyšší veliteľ ozbrojených síl USA opakovane vyhlásil, že Spojené štáty by vojensky bránili Taiwan v reakcii na čínsky útok. Najexplicitnejšie svoj postoj vyjadril v interview pre televízny program *60 Minutes* americkej televízie CBS 18. septembra 2022, kedy na otázku, či americké sily budú brániť ostrov, odpovedal: „Áno, ak by v skutočnosti došlo k bezprecedentnému útoku.“ Na otázku, či má na mysli, že na rozdiel od Ukrajiny budú americké ozbrojené sily brániť Taiwan v prípade čínskej invázie, americký prezident odpovedal: „Áno“. Uvedený výrok prišiel po tom, čo v máji 2022 na otázku, či by sa USA vojensky zapojili do obrany Taiwanu odpovedal: „Áno... To je záväzok, ktorý sme prijali.“ Hoci prakticky ihneď sa hovorcovia Bieleho domu a iní vládni predstavitelia ohradili voči uvedeným vyhláseniam a uviedli, že politika USA zostáva nezmenená a USA nepodporujú nezávislosť Taiwanu, čínske vládné kruhy prijali vyhlásenia negatívne a hodnotili kroky amerického

prezidenta ako nesprávny signál pre „taiwanských separatistov“. Okrem **Bidenových** vyhlásení, že ozbrojené sily USA by vojensky bránili Taiwan, vyhlásil tiež v interview, že: „*Taiwan si robí vlastný úsudok o svojej nezávislosti. Nepodporujeme ich nezávislosť. Je to ich rozhodnutie.*“ (CBS News, 2022) Neskôr zase **J. Biden** v interview pre TIME Magazine odpovedal, na priamu otázku o americkej reakcii a nasadení ozbrojených síl v prípade čínskej invázie na Taiwan: „*Záležalo by to od okolností.*“ (TIME, 2024)

No hoci americkí vládni predstavitelia neustále tvrdia, že po týchto vyhláseniach zostáva politika voči Taiwanu nezmenená, takéto vyhlásenia správne nie sú, nakoľko postoj vyjadrený v týchto vyhláseniach je v rozpore s podmienkami nadviazania diplomatických stykov s ČĽR. Vyjadreniam o konzistentnosti americkej politiky voči Taiwanu tiež neprospievajú oficiálne návštevy amerických predstaviteľov, zmena v obrannej politike USA voči Taiwanu a ani snaha USA o začlenenie Taiwanu do medzinárodných organizácií. Dôležitými sú vyjadrenia o nezávislosti Taiwanu a jeho voľbe takto postupovať sú tiež niečím novým v slovníku prezidenta Spojených štátov a je ich len ťažko možné vnímať ako pokračovanie americkej praxe z minulosti. Tieto vyhlásenia tiež priamo popierajú dlhodobú prax nepodporovania jednostrannej zmeny statusu quo a nepodpory vyhlásenia taiwanskej nezávislosti.

No rok 2022 bol dôležitý aj z pohľadu americkej vnútornej politiky a legislatívnej aktivity amerických zákonodarcov. Najdôležitejším návrhom týkajúcim sa zmeny dlhoročnej americkej politiky voči Taiwanu a potenciálnou rozbuškou v bilaterálnych americko-čínskych vzťahoch sa stal Zákon o politike voči Taiwanu. (Taiwan Policy Act of 2022/TPA) Navrhnutý demokratickým senátorom **Robertom Menendezom** z New Jersey a republikánom **Lindsay Grahamom** z Južnej Karolíny, TPA: „*podporuje bezpečnosť Taiwanu, zabezpečuje regionálnu stabilitu a odrádza od agresie Čínskej ľudovej republiky (ČĽR) proti Taiwanu. Hrozí tiež prísnyimi sankciami voči ČĽR za nepriateľský zásah proti Taiwanu.*“ V odseku 102 TPA uvádza: „*(TPA) Nariaďuje federálnej vláde USA, aby spolupracovala s demokratickou vládou Taiwanu ako legitímnym zástupcom ľudu Taiwanu. Zakazuje obmedzenia týkajúce sa interakcie predstaviteľov federálnej vlády s náprotivkami vo vláde Taiwanu.*“ Takáto formulácia by rušila predchádzajúcu prax z TRA kedy americká strana označovala taiwanskú vládu za taiwanskú autoritu a dala by sa tiež vnímať ako porušenie záväzkov nenadväzovať oficiálne styky. Odsek 104 navrhoval zmeniť názov Tchajpejského ekonomického a kultúrneho zastupiteľského úradu na Taiwanský zastupiteľský úrad. Dôležitou časťou návrhu bolo poskytnutie

bezpečnostnej pomoci v hodnote až 4,5 mld. USD počas štyroch rokov. Navrhoval tiež, aby predaj potrebného obranného vybavenia bol urýchlený a Taiwan zo strany amerických výrobcov prioritizovaný. Podľa TPA by bol tiež Taiwan označený za „významného spojencu mimo NATO“ (major non-NATO ally⁶). Politika USA by mala podľa TPA vyvíjať snahu a podstupovať kroky na začlenenie Taiwanu do medzinárodných organizácií. Odsek 701 zase: „*Stanovuje politiku pozývania taiwanských predstaviteľov na účasť na bilaterálnych a multilaterálnych summitoch na vysokej úrovni, vojenských cvičeniach a ekonomických dialógoch a fórach.*“ To je zase možné vnímať ako v rozpore s americkým záväzkom udržiavania neoficiálnych vzťahov (S. 4428 To support the security of Taiwan and its right of self-determination, and for other purposes). Návrh bol v septembri 2022 schválený v senátnom Výbore pre zahraničné vzťahy. (Chung, 2022) V reakcii na daný návrh **Čchin Kchang**, vtedajší veľvyslanec ČLR v USA, na stretnutí 23. augusta 2022 varoval námestníčku ministra zahraničných vecí USA **Wendy Sherman** pred schválením zákona a vyhlásil, že „*čínsko-americké vzťahy by sa pod jeho váhou rozpadli.*“ (Su, 2023)

Neskôr boli časti TPA zaradené do Zákona o rozpočte DoD (NDAA), no ďalšiu aktivitu kongresmani nevyvinuli a tak v decembri 2022 senátor **Robert Menendez** navrhol Zákon o posilnení odolnosti Taiwanu (Taiwan Enhanced Resilience Act/TERA) postavený čiastočne na TPA, ako súčasť NDAA na rok 2023. Návrh TERA, ktorý bol neskôr podpísaný aj prezidentom **Bidenom**, no pritom však vynechal zmienky o zmene názvu Tchaj-pejského ekonomického a kultúrneho zastupiteľského úradu na Zastupiteľský úrad Taiwanu, vynechal tiež označenie Taiwanu za významného spojencu USA mimo NATO a oficiálnejšie označovanie „*taiwanskej autority*“. Napriek tomu TERA navrhuje, aby USA pracovali na začlenení Taiwanu do medzinárodných organizácií, posilňuje legislatívnu bázu pre oficiálne kontakty a napríklad tiež umožňuje posilnenie kontaktov medzi ozbrojenými silami oboch krajín a umožňuje účasť taiwanských ozbrojených síl na vojenských cvičeniach (v tejto súvislosti bola spomenutá aj možná taiwanská účasť na najväčšom námornom cvičení, RIMPAC). Dôležitou súčasťou legislatívy je, že TERA navrhuje, aby Spojené štáty poskytli v priebehu piatich rokov Taiwanu približne 10 mld. USD v pôžičkách a grantoch na

⁶ Hoci takýto status nezahŕňa sám o sebe záväzok vzájomnej obrany, je nápomocný pre krajiny pri nákupe zbraňových systémov, účasti na spoločnom výskume obranných technológií a iných obranných aktivitách. Taiwan v súčasnosti podľa Ministerstva zahraničných vecí USA nie je oficiálne označovaný za významného spojencu mimo NATO, no je za neho považovaný. (US Department of State 2021)

posilnenie svojich obranných kapacít (Public Law 117–263 James M. Inhofe National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2023) (Chan, 2022).

6. Ďalšie procesné kroky

Okrem TPA americkí kongresmani navrhli na úpravu americko-taiwanských vzťahov aj iné opatrenia. V procese schvaľovania každoročného rozpočtu pre Ministerstvo obrany USA a Ministerstvo zahraničných vecí USA boli schválené Snemovňou reprezentantov Kongresu USA 27. a 28. septembra 2023 dodatky, ktorých autorom bol republikánsky kongresman zo štátu Wisconsin **Thomas Tiffany**. Prvý dodatok pre rozpočet DoD sa týkal máp, konkrétne zákazu nakupovania máp prostredníctvom financií DoD, v ktorých by bolo územie Taiwanu a príľahlých ostrovov Taiwanu patriacim znázorňované ako územie ČĽR. Druhý dodatok zase ruší obmedzenia kontaktov medzi americkými a taiwanskými oficiálnymi predstaviteľmi. Podľa **Tiffanyho** dodatku sa predtým uplatňované pravidlá ako obmedzenie oficiálnych kontaktov medzi najvyššími predstaviteľmi, nepoužívanie taiwanských „štátnych“ symbolov, označovanie Taiwanu za „krajinu“ a taiwanských najvyšších predstaviteľov za „vládu“. **Tiffany** americkú politiku voči Taiwanu otvorene hodnotí za zastaralú a nesprávnu: „*Obe opatrenia podporujú užšiu spoluprácu medzi USA a Taiwanom a odstraňujú zastaralú americkú politiku jednej Číny.*“ (H.R. 4365 Making appropriations for the Department of Defense for the fiscal year ending September 30, 2024) (Tiffany, 2023) Okrem týchto dvoch dodatkov schválila Snemovňa reprezentantov aj dva dodatky návrhu rozpočtu Ministerstva zahraničných vecí USA. Prvý z nich ruší obmedzenia taiwanských vysokých predstaviteľov v dĺžke návštev, ktoré na pôde USA môžu vykonávať, ako aj mestá, ktoré navštevujú, druhý má zase za cieľ zrušiť obmedzenia oficiálnych kontaktov, ktoré boli do istej miery znovu zavedené v roku 2021 **Bidenovou** administratívou po tom, čo ich odchádzajúci Minister zahraničných vecí USA **Trumpovej** administratívy **Michael Pompeo** tesne pred odchodom z miesta v januári 2021 úplne zrušil (napriek tomu Ministerstvo zahraničných vecí USA **Bidenovej** administratívy ponechalo možnosť stretnutí oficiálnych taiwanských predstaviteľov s tými americkými vo federálnych budovách). (H.R. 4365 Making appropriations for the Department of Defense for the fiscal year ending September 30, 2024, and for other purposes) (Leeap, 2021) V apríli 2023 predstavitelia oboch strán v oboch komorách Kongresu USA predstavili návrh Zákona o kyber bezpečnostnej odolnosti Taiwanu (Taiwan Cybersecurity Resiliency Act/TCRA). Ten sa neskôr stal platným v upravenej podobe prijatím NDAA na rok 2024. TCRA dáva za povinnosť DoD spolupracovať

s taiwanskými ozbrojenými silami v obranných kyber aktivitách. (Public Law 118-31 National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2024, 2023)

Čínska strana už dlhodobo varuje, že USA postupne oslabujú svoje záväzky vyplývajúce z princípu jednej Číny a troch komuniké a situáciu eskalujú práve Spojené štáty americké (pričom americká strana zase upozorňuje, že jej princíp jednej Číny nie je rovnaký ako ten, ktorý používa ČĽR). Hoci nikto nevie, ako bude čínska strana postupovať v prípade schválenia uvedených návrhov, čínska strana bude považovať schválenie za zásadnú zmenu americkej politiky a bilaterálne vzťahy nepochybne posunie ešte na nižšiu úroveň, ako v súčasnosti sú a hrozba otvoreného ozbrojeného konfliktu vzrastie. Aj kvôli tomu americká strana zatiaľ ustúpila z kurzu radikálnej zmeny politiky, no pritom značne rozšírila vojenskú pomoc Taiwanu.

Návšteva **Nancy Pelosi** na Taiwane v auguste 2022 sa stala skutočne transformačnou a posunula bilaterálne vzťahy na nový najnižší bod v ich modernej histórii. **Nancy Pelosi** bola najvyššou politickou (no nie vládnu) predstaviteľkou USA, ktorá navštívila Taiwan od roku 1997, kedy Taiwan navštívil vtedajší predseda Snemovne reprezentantov **Newt Gingrich**. No z pohľadu oddelenia vetiev vlády a tým pádom aj záväzkov daných čínskej strane, ešte významnejšia bola návšteva vtedajšieho ministra zdravotníctva **A. Azara** v roku 2020, jediného vládneho kabinetného predstaviteľa, ktorý ostrov navštívil od prerušenia diplomatických stykov a oficiálnych kontaktov v roku 1979.⁷ (Buckley & Chien, 2024) Sám prezident **J. Biden Nancy Pelosi** nepriamo verejne odkázal že: „*No, myslím si, že ozbrojené sily si myslia, že to momentálne nie je dobrý nápad.*“ (Min Kim, 2022) Napriek uvedenému vyhláseniu sa predsedníčka Snemovne reprezentantov rozhodla návštevu vykonať a 3. augusta 2022 priletela na ostrov⁸. Príchodu **N. Pelosi** tiež predchádzali varovania a protesty z čínskej strany. Hovorca Ministerstva obrany ČĽR situáciu komentoval s tým, že hlavnou príčinou turbulentných vzťahov v taiwanskom prielive je „*dohoda medzi silami taiwanskej nezávislosti a vonkajšími zasahujúcimi silami*“ a vyzval príslušné strany, aby sa prispôbili novej realite a aby uvažovali o svojich vlastných činoch. (Han & Shumei, 2022) Veľvyslanec ČĽR v USA v op-ed pre *Washington Post* komentoval návštevu **N. Pelosi**, že nakoľko je **N. Pelosi**, ako predsedníčka

⁷ Donald Trump v decembri 2016 obdržal telefonát od taiwanskej prezidentky, no v dobe, kedy ešte sám nebol prezidentom. (Buckley & Chien, 2024)

⁸ Prezident Biden sám v marci 2022 vyslal na Taiwan delegáciu bývalých vysokých vládnych činiteľov a úradníkov. (Office of the President Republic of China, 2022)

Snemovne reprezentantov tretí najvyšší politický predstaviteľ, cestovala vo vojenskom lietadle a boli jej poskytnuté protokolárne výsady, tak: „*Takáto návšteva otvorene porušila americký záväzok nerozvíjať oficiálne vzťahy s Taiwanom. Sú to mimoriadne nezodpovedné, provokatívne a nebezpečné ťahy.*“ (Gang, 2022) Iba dni pred jej návštevou Taiwanu, **Biden** a **Si Ťin-pching** mali spolu telefónny rozhovor, v ktorom **Biden** čínskemu kolegovi pripomenul, že Kongres je nezávislou zložkou vlády a **N. Pelosi** robí svoje vlastné rozhodnutia. (Abutaleb & Kuo & Nakashima, 2022) Neskôr však *Washington Post* publikovalo informácie o tom, že čínsky prezident osobne žiadal prezidenta **Bidena** o to, aby zabránil návšteve **N. Pelosi** na Taiwan. Článok tiež odhalil aj to, že administrácia **Bidena** mala významné obavy z návštevy. (Abutaleb & Pager, 2022)

Uvedené vyjadrenia predstaviteľov **Bidenovej** administratívy o nezávislosti legislatívnej vetvy vlády však čínsku stranu neuspokojili a 5. augusta čínske ministerstvo zahraničných vecí oznámilo nové protopatrenia voči Spojeným štátom, niekoľko hodín po tom, čo oznámilo sankcie proti samej predsedníčke Snemovne reprezentantov. Opatrenia zahŕňali zrušenie budúcich telefonátov a stretnutí medzi čínskymi a americkými obrannými predstaviteľmi a zrušenie každoročných námorných stretnutí v rámci čínsko-amerického vojenského námorného konzultačného mechanizmu. Medzi ďalšie čínske protopatrenia patrilo tiež pozastavenie spolupráce v oblasti repatriácie nelegálnych prisťahovalcov, právnej pomoci v trestných veciach a boji proti nadnárodnej trestnej aktivite, ako aj spoluprácu v otázkach boja proti klimatickým zmenám. ČĽR tiež prerušila protidrogovú spoluprácu s americkou stranou. (Yeung, 2022) Sama **N. Pelosi** sa po príchode späť do USA voči kritike ohradila a povedala, že USA nemôžu dovoliť Číne izolovať Taiwan a diktovať kto môže a kto nemôže na ostrov chodiť. (Reuters, 2022) Neskôr, podľa *Financial Times*, počas telefonátu s predsedníčkou Európskej komisie **Ursulou von der Leyen**, čínsky líder dokonca USA obvinil z toho, že sa snažia ČĽR vlákať do vojny s Taiwanom. (Sevastopulo & Leahy, 2024)

ČĽR tiež prakticky ihneď začala masívne vojenské cvičenia s účasťou stoviek bojových lietadiel, z ktorých časť preletela stredovú líniu medzi ČĽR a Taiwanom, a desiatok lodí PLAN, okrem toho tiež čínske ozbrojené sily vykonali testy balistických striel, ktoré preleteli počas svojho letu nad Taiwanom (nie priamo cez vzdušný priestor Taiwanu, ale cez atmosféru, čo tiež predstavovalo bezprecedentný krok). Minister zahraničných vecí USA **A. Blinken** povedal, že USA opakovane oznamovali Číne, že „*nehľadáme a nebudeme vyvolávať krízu.*“ Okrem toho si tiež Biely dom predvolala čínskeho veľvyslanca v USA, aby odsúdil

čínske „nezodpovedné“ vojenské akcie. Kroky ČĽR **A. Blinken** označil za „provokatívne“ a ako „významnú eskaláciu.“ Povedal, že návšteva predsedníčky Snemovne reprezentantov Kongresu USA bola „pokojná“ a „neexistuje žiadne ospravedlnenie pre túto extrémnu, neprimeranú a eskalujúcu vojenskú reakciu.“ Z obavy eskalácie dokonca americká strana odložila dlho plánovaný skúšobný let novej ICBM. (Bertrand & Hansler & Sullivan, 2022)

Hoci PLA neskôr zastavila rozsiahle tréningové aktivity, ktoré vykonávala ako odpoveď na návštevu **N. Pelosi** na sporný ostrov, prakticky počas celého roku 2023 podobné aktivity v jeho bezprostrednej blízkosti vykonávala, pričom 18. septembra PLA demonštratívne v blízkosti Taiwanu (v taiwanskom ADIZ-e a s prekročením stredovej línie medzi Taiwanom a ČĽR) vykonala vzdušné operácie s rekordnými 103 vojenskými lietadlami. (Chien Chang & Buckley, 2023)

Prezident **J. Biden** a prezident **Si Ťin-pching** sa od krízy v auguste 2022 osobne stretli dvakrát a ostatní predstavitelia oboch strán opakovane (a okrem toho podľa všetkého tiež pre potreby komunikácie na vysokej úrovni vytvorili „backchannel“), no ako vyplynulo aj z novembrového stretnutia v San Franciscu, okrem dohody o pokračovaní dialógu medzi ozbrojenými silami strán k významnejšiemu pokroku vo vzťahoch nedošlo. V kontexte vzájomných sankčných opatrení v ekonomickej oblasti, rastúcej obrannej spolupráce americkej strany so štátmi východnej Ázie a sebaavedomejšou a agresívnejšou čínskou zahraničnou politikou, z dlhodobého pohľadu samity slúžili skôr iba ako nástroj na zastavenie aktuálnych kríz a nič nemenia na fakte, že o americko-čínske bilaterálne vzťahy sa od ich moderného zrodu nadviazaním diplomatických stykov v roku 1979 nachádzajú na historicky najnižšej úrovni.

Záver

Otázka Taiwanu v bilaterálnych čínsko-amerických vzťahoch skutočne zostáva hlavným sporným bodom, pričom sa najmä v súčasnosti v kontexte zhoršujúcich sa vzťahov stáva ešte dôležitejšou ako v nedávnej minulosti. Ak do príchodu **Si Ťin-pchinga** do líderskej pozície iba občasne situácia vzplanula, no neskôr sa pomerne rýchlo upokojila, v kontexte prehlbujúcich sa ekonomických vzťahov (s ktorými boli obe strany spokojné a považovali ich za výhodné), tak situácia sa odvtedy radikálne zmenila a Taiwan dnes predstavuje s priestorom Juhočínskeho mora (kde majú USA spojenecký záväzok s Filipínami) geograficky najnebezpečnejší priestor vzájomného súperenia. Americká domáca politika nepochybne tiež hrá významnú úlohu v prehlbovaní rivality medzi oboma štátmi,

pričom politici z oboch strán vidia silný „signál dopytu“ po „vítazstve“ v súperení s ČĽR a reorientácii ekonomických vzťahov (reshoring, nearshoring). Znižovanie úrovne ekonomickej interdependencie (už dnes manifestovanej znižujúcou sa hodnotou vzájomného obchodu, okrem iných nie priateľských ekonomických opatrení oboch strán) potom iba ďalej prospieva k destabilizácii vzájomných vzťahov.

Čo situáciu iba komplikuje je, že USA skutočne postupne (a iba čiastočne) menia svoju politiku (čo je dôležité, hlavne v obrannej oblasti) voči Taiwanu, čo dáva čínskym námietkam istý stupeň obhájitelnosti a pomáha prezentovať americké kroky ako namierené na zadržovanie rastu Číny a obmedzenia jej pozície v jej najbližšom susedstve. Čínska strana tiež namieta, že USA doteraz existujúce záväzky nedodržiava (a dodržiavala ich iba dovtedy, kým americko-čínska kooperácia bola pre Spojené štáty výhodnou) a Taiwan využíva ako nástroj na manipulovanie s bezpečnostnou situáciou v regióne v jej prospech. V tomto kontexte je nutné pripomenúť povahu záväzkov a záruk. Nakoľko skutočne, aj napriek expertným názorom a vyjadreniam vtedajších oficiálnych predstaviteľov, nemajú americko-čínske komuniké ako základný pilier vzťahov s ČĽR povahu Senátom ratifikovanej medzištátnej zmluvy (čo však nie je vždy potrebné a vyžadované a medzi Senátom a úradom prezidenta USA sa vedú dlhoročné kompetenčné spory), a naopak TRA bol so širokou podporou Kongresu prijatý.

Priame vyhlásenia a prejavy vysokých amerických vládnych a vojenských predstaviteľov o možnosti a pravdepodobnosti ozbrojeného konfliktu medzi USA a ČĽR v blízkej budúcnosti sú tiež hodné pozornosti a tie len ďalej demonštrujú dôležitosť súperenia s ČĽR pre americkú stranu (a potrebu pre domácu a medzinárodnú mobilizáciu pre „čelenie čínskej hrozby“ a „obranu medzinárodného poriadku založeného na pravidlách“).

Dôležitou, no prehliadanou oblasťou v tomto kontexte sú americké legislatívne a právne úpravy princípu jednej Číny (hoci ten bol od začiatku vzťahov odlišný od postoja ČĽR), ktoré postupne oslabujú záväzky neoficiálnych kontaktov a obrannej spolupráce (primárne týkajúcich sa zvyšujúcich objemov a sofistikovanosti zbraňových systémov). Vyhlásenia prezidenta **Bidena** o možnosti vyhlásenia nezávislosti Taiwanom tiež fakticky narúšajú dlhodobu deklarovanú politiku nízkej podpory zmeny status quo v tejto otázke. V kontexte tejto súčasnej situácie je možné usúdiť, že dlhoročný princíp tzv. strategickej nejednoznačnosti v otázke obrany Taiwanu je už neaktuálny a neplatný a okrem toho, že čínska strana radikálne zmenila vojenský balans v regióne, priamo

s americkou účasťou na konflikte počíta. Spojené štáty zase z obáv o svoju pozíciu vo východnej Ázii a reputačných strát vyvolaných „opustením“ demokratického partnera a ekonomicky veľmi dôležitého štátu by do konfliktu s najväčšou pravdepodobnosťou priamo zasiahli.

Napriek tomu to samozrejme neznamená, že čínska strana sama neprijala voči Taiwanu destabilizujúce kroky v kontexte asertívnejšej a sebavedomejšej zahraničnej politiky celkovo, a nielen v oblasti Taiwanského prielivu (čo však ešte viac zhoršilo postoj taiwanskej populácie voči ČĽR). Či práve čínska „*diplomacia vlčieho bojovníka*“ podnietila v rozhodujúcej miere americké kroky, je diskutovateľné (tichomorský „pivoť“ USA bol verejne oznámený už v roku 2011). Najviditeľnejšie z čínskych krokov sú už dnes rutinné letecké a námorné hliadky a časté a rozsiahle vojenské cvičenia. Zastavenie dialógu s taiwanskou stranou a obmedzené ekonomické sankcie tiež úroveň stability znižujú.

Ako sme mali možnosť vidieť z reakcie čínskej strany na návštevu **N. Pelosi** na Taiwan v auguste 2022, pre čínsku stranu je to otázka životne dôležitého záujmu a dnes sa už neobáva prijať pre jej ochranu bezprecedentne silné opatrenia, čo robí situáciu menej stabilnou a nebezpečnejšou, nakoľko americká strana čínskymi krokmi nie je odstrašená a takéto čínske opatrenia iba ďalej posilňujú odhodlanie ako USA, tak aj samotného Taiwanu.

V súčasnej dobe zvolenia nového prezidenta USA **Donalda Trumpa** a prípravy jeho establishmentu na prevzatie výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci, je veľmi obťažné presne definovať a pomenovať ďalšie smerovanie zahraničnej bezpečnostnej a obrannej politiky USA voči ČĽR v otázke Taiwanu. Nasledujúci vývoj situácie v skúmanom regióne preto môže byť predmetom ďalšieho pokračujúceho výskumu v tejto problematike.

Literatúra:

- ABUTALEB, Y. - PAGER, T. 2022. Chinese leader asked Biden to prevent Pelosi from visiting Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.washingtonpost.com/politics/2022/08/20/nancy-pelosi-biden-taiwan/>
- ABUTALEB, Y. - KUO, L. - NAKASHIMA, E. 2022. White House warns China not to overreact to expected Pelosi visit to Taiwan. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/08/01/taiwan-nancy-pelosi-china-military/>

- American Institute in Taiwan, 2022. U.S.-PRC JOINT COMMUNIQUE (1982).
Dostupné z: <https://www.ait.org.tw/u-s-prc-joint-communiqué-1982/>
- BERTRAND, N. - HANSLER, J. - SULLIVAN, K. 2022. White House summoned Chinese ambassador to condemn provocations after Pelosi's Taiwan visit. Dostupné na internete: <https://edition.cnn.com/2022/08/05/politics/white-house-summon-chinese-ambassador-qin-gang-provocations/index.html>
- ABUTALEB, Y. - KUO, L. - NAKASHIMA, E. 2022. White House warns China not to overreact to expected Pelosi visit to Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/08/01/taiwan-nancy-pelosi-china-military/>
- American Institute in Taiwan, 2022. U.S.-PRC JOINT COMMUNIQUE (1982).
Dostupné z: <https://www.ait.org.tw/u-s-prc-joint-communiqué-1982/>
- BLANCHARD, B. - LEE, Y. 2021. Taiwan president confirms U.S. troops training soldiers on island - CNN. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taiwan-president-confirms-us-troops-training-soldiers-island-cnn-2021-10-28/>
- BUCKLEY, CH. - A.CH. CHIEN. 2024. Taiwan president confirms U.S. troops training soldiers on island - CNN. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taiwan-president-confirms-us-troops-training-soldiers-island-cnn-2021-10-28/>
- BUSH, R. 2016. „The United States Security Partnership with Taiwan“. Dostupné na internete: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/11/fp_20160713_taiwan_alliance.pdf
- CAMPBELL, C. - LAWRENCE, S. 2023. Taiwan: Political and Security Issues. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10275/57>
- CAMPBELL, C. 2023. Taiwan: Defense and Military Issues. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12481>
- CBS News. 2022. Biden tells 60 Minutes U.S. troops would defend Taiwan, but White House says this is not official U.S. policy. Dostupné na internete: <https://www.cbsnews.com/news/president-joe-biden-taiwan-60-minutes-2022-09-18/>
- FRIEDRICHS, Gordon M. 2021. *US Global Leadership Role and Domestic*

- Polarization A Role Theory Approach*. Abingdon: Routledge, 231 s. ISBN 978-0-367-54483-6
- GANG, Q. 2022. Chinese ambassador: Why China objects to Pelosi's visit to Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/08/04/china-ambassador-op-ed-pelosi-taiwan-visit/>
- Forum on The Arms Trade, 2024. U.S. Arms Sales to Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.forumarmstrade.org/ustaiwan.html>
- HAN, Z. - SHUMEI, L. 2022. China's defense ministry issues fresh, rare warning 'action the most powerful language' over Pelosi's Taiwan visit; reinforces resolve. Dostupné na internete: <https://www.globaltimes.cn/page/202207/1271693.shtml>
- HERRING, George C. 2017. *The American Century & Beyond: US Foreign Relations, 1893-2014*. New York: Oxford University Press, 748 s. ISBN 978-0-190-21247-6
- HILLE, K. 2024. US envoy says Taiwan's defence reforms will help stabilise relations with China. Dostupné na internete: <https://www.ft.com/content/de21d70e-4549-40af-acfa-9cbaaeb40c7c>
- House Committee on Foreign Affairs - Subcommittee on the Indo-Pacific, 2024. Testimony of Daniel J. Kritenbrink. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://docs.house.gov/meeting/s/FA/FA05/20240501/117228/HHRG-118-FA05-Wstate-KritenbrinkD-20240501.pdf>
- H.R. 2479 Taiwan Relations Act. 1979. Dostupné na internete: <https://www.congress.gov/96/statute/STATUTE-93/STATUTE-93-Pg14.pdf>
- H.R. 4365 Making appropriations for the Department of Defense for the fiscal year ending September 30, 2024, and for other purposes. 2023. Dostupné na internete: <https://www.congress.gov/118/bills/hr4365/BILLS-118hr4365eh.pdf>
- H.R. 4665 Making appropriations for the Department of State, foreign operations, and related programs for the fiscal year ending September 30, 2024, and for other purposes. 2023. Dostupné na internete: <https://www.congress.gov/118/bills/hr4665/BILLS-118hr4665eh.pdf>
- HUI, X. - YING, Y. 2021. Sino-U.S. military relations. In: WANG, Dong a Travis TANNER, eds. *Avoiding the Thucydides Trap*. Abingdon: Routledge, 173 s. ISBN 978-0-367-63838-2
- CHAN, M. 2022. US raises arms race risk with Taiwan security bill, Chinese

- analysts warn. Dostupné na internete: <https://www.scmp.com/news/china/military/article/3204497/us-raises-arms-race-risk-taiwan-security-bill-chinese-analysts-warn>
- CHIEN CHANG, A. - BUCKLEY, Ch. 2023. China Sends Record Number of Military Planes Near Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.nytimes.com/2023/09/18/world/asia/china-taiwan-military-planes.html>
- CHUNG, L. 2022. US Taiwan Policy Act: how would it change Washington's relations with the island and what was Beijing's reaction? Available on the internet: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3192637/us-taiwan-policy-act-how-would-it-change-washingtons-relations?module=inline&pgtype=article>
- JACKSON, Van. 2023. *Pacific Power Paradox: American Statecraft and the Fate of the Asian Peace*. New Haven: Yale University Press, 305 s. ISBN 978-0-300-25725-1
- LAWRENCE, S. 2020. President Reagan's Six Assurances to Taiwan. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11665/2>
- LAWRENCE, S. 2024. President Reagan's Six Assurances to Taiwan. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11665>
- LAYNE, Christopher, 2013. Grand Strategy. In: LYNCH, Timothy, chief editor. *The Oxford Encyclopedia of American Military and Diplomatic History vol. 1*. New York: Oxford University Press, 710 s. ISBN 978-0-19-997221-0
- LEEAP, M. 2021. US unveils new rules for government contacts with Taiwan. Dostupné na internete: <https://apnews.com/article/mike-pompeo-taiwan-china-7cb96655a9871fcb6a12e6246fced>
- LIN, S., YU, M. 2024. Presence of U.S. Army Special Forces on outlying islands confirmed. Dostupné na internete: <https://focustaiwan.tw/politics/202403140016>
- LIPTAK, K. - JUDD, D. - GAN, N. 2022. Biden says US would respond 'militarily' if China attacked Taiwan, but White House insists there's no policy change. Dostupné na internete: <https://edition.cnn.com/2022/05/23/politics/biden-taiwan-china-japan-intl-hnk/index.html>

- LUBOLD, G. - YOUSSEF, N. 2023. U.S. to Expand Troop Presence in Taiwan for Training Against China Threat. Dostupné na internete: <https://www.wsj.com/articles/u-s-to-expand-troop-presence-in-taiwan-for-training-against-china-threat-62198a83>
- MAGNIER, M. 2022. Latest Taiwan arms sale reflects US indifference to mainland China's reaction. Dostupné na internete: <https://www.scmp.com/news/china/article/3205002/latest-taiwan-arms-sale-reflects-us-indifference-mainland-chinas-reaction>
- MEARSHEIMER, John. 2014. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W.W. Norton & Company, 561 s. ISBN 978-0-393-34927-6
- MIN KIM, S. 2022. Biden: Military say a Pelosi Taiwan trip 'not a good idea'. Dostupné na internete: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-biden-beijing-nancy-pelosi-taiwan-c2f23ad7108853d33b6d41456eb4d0c5>
- Office of the Historian, 2023. Address by President Carter to the Nation. Dostupné na internete: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1977-80v01/d104>
- Office of the President Republic of China, 2022. President Tsai meets US delegation sent by President Biden. Dostupné na internete: <https://english.president.gov.tw/NEWS/6238>
- Public Law 117–263 James M. Inhofe National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2023. Online. 2022. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ263/pdf/PLAW-117publ263.pdf>
- Public Law 118-31 National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2024. 2023. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.congress.gov/118/plaws/publ31/PLAW-118publ31.pdf>
- Reuters. 2022. Pelosi says U.S. cannot allow China to isolate Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/pelosi-says-us-cannot-allow-china-isolate-taiwan-2022-08-09/>
- Reuters. 2024. Exclusive: U.S. and Taiwan navies quietly held Pacific drills in April. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/world/us-taiwan-navies-quietly-held-pacific-drills-april-sources-say-2024-05-14/>
- ROGIN, J. 2024. The U.S. military plans a 'Hellscape' to deter China from attacking Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2024/06/10/taiwan-china-hellscape-military-plan/> S. 4428 To support the security of Taiwan and its right

- of self-determination, and for other purposes. 2022. Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.govinfo.gov/content/pkg/BILLS-117s4428is/pdf/BILLS-117s4428is.pdf>
- SCHARF, M. P. – WILLIAMS, P. R. 2010. *Shaping Foreign Policy in Times of Crisis: The Role of International Law and the State Department Legal Adviser*. New York: Cambridge University Press, 305 s. ISBN 978-0-521-16770-3
- SEVASTOPULO, D. - LEAHY, J. 2024. Xi Jinping claimed US wants China to attack Taiwan. Dostupné na internete: <https://www.ft.com/content/7d6ca06c-d098-4a48-818e-112b97a9497a>
- SU, T. 2023. How will Beijing react to the US pushing its buttons with the Taiwan Policy Act? Dostupné na internete: <https://www.scmp.com/comment/opinion/article/3193151/how-will-beijing-react-us-pushing-its-buttons-taiwan-policy-act>
- Taiwan Defense & National Security, 2022. Taiwan Arms Sales Notified to Congress 1990-2022. Dostupné na internete: <https://www.ustaiwandefense.com/taiwan-arms-sales-notified-to-congress-1990-2022/>
- Taiwan News, 2020. Taiwan Air Force Command confirms US presence at Leshan radar station. Dostupné na internete: <https://www.taiwannews.com.tw/news/4029722>
- TIFFANY, T. 2023. Tiffany Amendments to Deepen U.S.-Taiwan Ties Clear U.S. House. Dostupné na internete: <https://tiffany.house.gov/media/press-releases/tiffany-amendments-deepen-us-taiwan-ties-clear-us-house>
- TIME Magazine, 2024. Read the Full Transcript of President Joe Biden's Interview With TIME. Dostupné na internete: <https://time.com/6984968/joe-biden-transcript-2024-interview/>
- Under Secretary of Defense - Comptroller, 2024. Fiscal Year (FY) 2025 Budget Estimates Volume 1 Part 1 of 2 Justification for FY 2025 Operation and Maintenance, Defense-Wide. Dostupné na internete: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/FY2025/budget_justification/pdfs/01_Operation_and_Maintenance/O_M_VOL_1_PART_1/OM_Volume1_Part1.pdf
- United States Navy, 2024. Chief of Naval Operations Navigation Plan for America's Warfighting Navy 2024 Dostupné na internete: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.navy.mil/Portals/1/CNO/NAVPLAN2024/Files/CNO-NAVPLAN-2024-high-res.pdf>

- VAN APELDOORN, Bastiaan a Naná DE GRAAFF. 2016. *American Grand Strategy and Corporate Elite Networks*. Abingdon: Routledge, 317 s. ISBN 978-1-138-63289-9
- WANG, A. 2022. US moves to strengthen Taiwan military ties 'a sign of malice', says Chinese analyst. Dostupné na internete: https://www.scmp.com/news/china/military/article/3204309/us-moves-strengthen-taiwan-military-ties-sign-malice-says-chinese-analyst?module=hard_link&pgtype=article
- Wilson Center Digital Archive. 2014. Joint Communiqué between the United States and China. Dostupné na internete: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/joint-communiqué-between-united-states-and-china>
- WINGFIELD-HAYES, R. 2023. The US is quietly arming Taiwan to the teeth. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/world-asia-67282107>
- YEUNG, J. 2022. China suspends cooperation with US on range of issues, sanctions Pelosi over Taiwan trip. Dostupné na internete: <https://edition.cnn.com/2022/08/05/asia/nancy-pelosi-taiwan-china-tokyo-intl-hnk/index.html>
- ZENGERLE, P. 2023. Biden approves military aid to Taiwan under program normally used for sovereign states. Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/biden-approves-military-aid-taiwan-under-program-normally-used-sovereign-states-2023-08-30/>